

Generická strategie VVŠ – návrh pro tematickou oblast Odpady, prevence vzniku a recyklace

Úvod

Pojmy udržitelný rozvoj, klimatická změna, environmentální odpovědnost nebo „green office“ jsou ve společnosti a prostředí univerzit skloňované delší dobu. Stávají se také součástí univerzitních strategií. *Univerzita* je v oblasti udržitelnosti na počátku systematického rozvoje této agendy. Jde tedy o ideální příležitost pro implementaci postupů a řešení, které mohou vycházet i z četných příkladů dobré praxe realizované na podobných institucích. Prvním krokem je pečlivé zmapování jednotlivých oblastí, v nichž by udržitelnost rozvoje *univerzity* měla být důsledně zohledňována, a identifikovat jejich potřeby. Za základní oblasti pro implementaci principů udržitelnosti lze považovat vědu a výzkum, vzdělávání, infrastrukturu, řízení a společenské působení v rámci třetí role *univerzity*. V návaznosti na to pak bude *univerzita* volit vhodnou strategii naplňování postupně vytyčovaných cílů. Zásadní v tomto okamžiku je také nastavení vhodné přístupné a efektivní komunikační platformy, která umožní aktivní zapojení co největšího množství zájemců z řad zaměstnankyň a zaměstnanců i studujících do dílčích procesů, a která zároveň později bude poskytovat metodickou oporu a konzultace koncovým uživatelům.

Zásadním pro nastartování změn v diskutovaných oblastech je ustanovení *hlavního stakeholdera nebo nejlépe pracovní skupiny (dle podmínek univerzity)* pro společenskou odpovědnost a udržitelný rozvoj. Tento krok je zcela v souladu s náplní etického kodexu *Univerzity*, kde zohledňování principů společenské odpovědnosti a udržitelného rozvoje je jedním z jejích závazků.

Odpady, prevence jejich vzniku a možnosti efektivního a šetření nákladů na odstranění odpadů jsou témata, která jsou vlastní všem univerzitám bez rozdílu a jsou poměrně snadno definovatelná. Zároveň je též výhodou, že existuje nepodkočitelné minimum v péči o odpady, dané zákonem. Problematiku nakládání s odpady lze identifikovat v minimálně osmi cílech udržitelného rozvoje (SDGs), na jejichž formulaci se podílely všechny členské státy OSN. Níže jsou uvedené příklady oblastí, které zasahují více do univerzitního prostředí a kterými lze argumentovat při tvorbě a zavádění strategie.

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

1.5 Do roku 2030 posílit odolnost chudých a zranitelných a zmírnit jejich zranitelnost před extrémními klimatickými jevy a jinými ekonomickými, sociálními a environmentálními otřesy a pohromami – **problematika vývozu odpadů a obchodování s odpady v třetích zemích**

3.9 Do roku 2030 podstatně snížit počet úmrtí a onemocnění vlivem nebezpečných chemických látek a znečištěného vzduchu, vody a půdy – **dopady skládkování, volného odhazování, problematika nebezpečných odpadů**

4.7 Do roku 2030 zajistit, aby všichni studující získali znalosti a dovednosti potřebné k podpoře udržitelného rozvoje, mimo jiné prostřednictvím vzdělávání o udržitelném rozvoji a trvale udržitelném způsobu života, o lidských právech, genderové rovnosti, dále pomocí podpory kultury míru a nenásilí, globálního občanství i docenění kulturní rozmanitosti a příspěvku kultury k udržitelnému rozvoji – **edukace, třetí role univerzity, studijní programy – vzdělávání v oblasti odpadů na všech úrovních**

6.3 Do roku 2030 zlepšit kvalitu vody snížením jejího znečišťování, zamezením vyhazování odpadů do vody a minimalizací vypouštění nebezpečných chemických látek do vody, snížit na polovinu podíl znečištěných odpadních vod a podstatně zvýšit recyklaci a bezpečné opětovné využívání vody v celosvětovém měřítku – **vliv odpadů na kvalitu vod, čištění odpadní vody, odpady z ČOV**

11.6 Do roku 2030 snížit nepříznivý dopad životního prostředí měst na jejich obyvatele, zejména zaměřením pozornosti na kvalitu ovzduší a nakládání s komunálním i jiným odpadem – **obecně nakládání s odpady v rámci univerzit**

12.4 Do roku 2020 dosáhnout k životnímu prostředí šetrného nakládání s chemickými látkami a odpady během celého jejich životního cyklu, v souladu s dohodnutými mezinárodními rámci, a výrazně snížit jejich uvolňování do ovzduší, vody a půdy tak, aby se minimalizovaly nepříznivé dopady na lidské zdraví a životní prostředí – **problematika nebezpečných odpadů z laboratoří, dílen, univerzitních provozů**

12.5 Do roku 2030 výrazně snížit produkci odpadů s pomocí prevence, redukce, recyklace a opětovného používání – **obecně nakládání s odpady v rámci univerzit**

12.8 Do roku 2030 zajistit, aby lidé v celém světě měli relevantní informace a povědomí o udržitelném rozvoji a životním stylu v souladu s přírodou – **vzdělávání v oblasti odpadů na všech úrovních, akcentace třetí role univerzit**

12.A Podporovat rozvojové země, aby posílily své vědecké a technologické kapacity, a přešly tak k udržitelnějšímu způsobu výroby a spotřeby – **internacionalizace vzdělávání, letní školy a kurzy pro zahraniční posluchače zaměřené na problematiku odpadového hospodářství**

14.1 Do roku 2025 předcházet a výrazně snižovat znečištění moří, zejména znečištění, které je způsobováno činnostmi na pevnině, včetně odpadků a znečištění z živin – obecně **nakládání s odpady v rámci univerzit**

Zdroj: <https://trello.com/b/6NaWatpA/sdgs-2023> - příklady materiálů, které lze využít pro informační kampaně a jako podporu pro zavádění strategie.

1. Souhrn navrhovaného obsahu strategie odpadového hospodářství na *univerzitě*

- **Relevantní dokumenty** a jejich propojení
- **Stanovení funkční struktury** v rámci univerzity, zajišťující tok informací a sledovatelný výkon (stakeholdeři, klíčové osoby a uskupení)
- **Současný stav univerzity** v oblasti odpadů a jeho vyhodnocení s ohledem za konkrétní univerzitu
- **Vize univerzity** vycházející z cílů OSN a strategických dokumentů
- **Strategické cíle** v určeném časovém období v oblasti odpadů
- Postup **plnění cílů** a **indikátory** dokládající plnění plánu realizace vytvářené strategie

Konkrétní navrhovaný/doporučený obsah jednotlivých bodů je uveden níže v samostatných kapitolách.

2. Propojení s relevantními dokumenty

V rámci strategie by měla být zmíněna provazba s existujícími aktuálně platnými závaznými dokumenty OSN, EU či ČR nebo zákony v této oblasti a stručné uvedení souvislostí. Dále by měl být uveden úplný seznam strategických dokumentů univerzity, jejichž příklady jsou uvedeny níže v bodě c. Vazba mezi jednotlivými univerzitními a dalšími relevantními dokumenty by měla být jasně definovaná, strategické dokumenty fakult by měly vycházet ze strategických dokumentů univerzity a dle potřeb jednotlivých fakult by měly být optimalizované. Ideálním stavem by pak bylo grafické zpracování s naznačením vazeb mezi jednotlivými dokumenty či oblastmi, na které jsou dokumenty zaměřeny.

a. dokumenty EU a OSN

Cíle SDGs: Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development (Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030) <https://sdgs.un.org/2030agenda>

b. dokumenty ČR a odpovídající legislativa

Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040
[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20211213_Vlada-schvalila-Cirkularni-Cesko-2040/\\$FILE/Cirkul%C3%A1rn%C3%AD%20%C4%8Cesko-2040-web.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20211213_Vlada-schvalila-Cirkularni-Cesko-2040/$FILE/Cirkul%C3%A1rn%C3%AD%20%C4%8Cesko-2040-web.pdf)

Strategický rámec Česká republika 2030: <https://www.cr2030.cz/strategie/>

541/2020 Sb., Zákon o odpadech

Plán odpadového hospodářství 2025–2035

Strategický záměr MŠMT pro oblast VŠ a jeho plány realizace

545/2020 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů

c. institucionální dokumenty

- strategie udržitelnosti univerzity
- dílčí strategie udržitelnosti fakult
- strategický záměr univerzity
- dílčí strategické záměry fakult
- řídicí akty
- pravidelně aktualizované provozní dokumenty/směrnice

3. Návrh vhodné organizační struktury a označení klíčových osob

Navrhovaná organizační struktura nejen pro podporu tématu prevence vzniku odpadu, ale spíše celé udržitelnosti na *Univerzitě* odpovídá, až na drobné změny, výstupům z projektu CRP UNILEAD I a reflektuje potřebu určení jedné konkrétní osoby či skupiny osob, které se tématu budou věnovat ve smyslu svojí hlavní činnosti a které by i potenciálně mohly fungovat jako externí auditoři mimo domovskou univerzitu. Rovněž můžeme doporučit, aby téma udržitelnosti či jeho dílčí části dostal buď nadšený/motivovaný insider či někdo z vnějšku organizace, který bude schopný se na systém dívat “novýma očima” bez zatížení toho, jak to v organizaci fungovalo dlouhá léta. Efektivní opatření v oblasti udržitelnosti (a konkrétně i v oblasti odpadového hospodářství) vyžadují změny, které se dotýkají každodenních návyků zaměstnanců či v případě univerzity i studentů a současný dlouhodobí zaměstnanci organizace bez potřebné motivace či nadšení se mohou vyznačovat vyšší rezistencí ke změnám než někdo z vnějšku organizace.

Na většině univerzit bude nutné zajistit funkční strukturu řízení nakládání s odpady, která by zajistila tok informací a sledovatelnost měřitelných ukazatelů odpadového hospodářství. Jako klíčové se jeví zahrnutí klíčových osob a uskupení jako jsou studentské organizace, akademická obec, technicko-hospodářský personál apod. Jako nezbytný předpoklad fungujícího odpadového hospodářství na univerzitě se tedy jeví široká spolupráce a osvěta vyplývající ze zapojení všech zainteresovaných skupin.

Co je také důležité zdůraznit je **role nejvyššího vedení organizace**. Je velmi důležité a celé problematice nápomocné, když se nejvyšší vedení organizace aktivně, zřetelně a opakovaně vyjadřuje tak, že je udržitelnost organizace jednou z hlavních priorit, že to znamená do budoucna určité změny, které však mají jejich plnou podporu. Takto vyjádřená podpora je oporou pro zaměstnance při zavádění potřebných změn a je to předpoklad i pro lepší přijetí ze strany studentů.

Hierarchie

Rektor – pracovní skupina pro společenskou odpovědnost a udržitelnost/Ekolog *Univerzity* – kvestura – jednotlivé součásti (fakulty, rektorát, mimofakultní pracoviště) – studující/akademik/ostatní zaměstnanci – úklidový pracovník – svozová firma/provozovatel zařízení (příjemce odpadu)

Identifikace cílových osob/součástí

- kvestor/kancelář kvestora – ideálně jeden pracovník nebo interdisciplinární skupina, která by měla celkově udržitelnost v popisu práce (univerzitní ekolog)
- prorektor pro vnitro/vztahy/strategii
- pracovník/pracovníci technicko-provozního úseku
- akademické senáty

- studentské spolky, dobrovolníci
- veřejnost

4. Zhodnocení aktuálního stavu nakládání s odpady na *univerzitě*

Prvním z kroků, které by měly vést k tvorbě strategických dokumentů a správně směřovat uvažování nad další informační a organizační strukturou, je revize stávajícího stavu na univerzitě jako celku, následně by měly být identifikovány a vyhodnoceny specifika jednotlivých provozů, resp. fakult, kolejí a případně menz. Analýza stávajícího stavu by měla běžet dvěma směry, a to jako analýza dostupných podkladů (nákladovost, smlouvy apod.) a také současně analýzy reálných vzorků odpadů na jednotlivých součástech. Nedílnou částí by též mělo být zjišťování zapojení lidského faktoru, tj. chování uživatelů odpadového hospodářství, jejich motivace a další aspekty. V této fázi je velmi důležité zapojení studentů. V konečných fázích je pak důležité klást důraz na třetí roli univerzity.

Nakládání s odpadem se ve všech směrech řídí platnou legislativou a další výklad všech navržených strategií je v souladu s hierarchií nakládání s odpady. Vysoká škola je právnická osoba v pozici původce odpadů s jasně popsány povinnostmi (zákon č. 541/2020 Sb.). Vysoká škola by nicméně měla v rámci třetí role univerzity zastávat pozici lídra a plnit své povinnosti a závazky nad rámec platné legislativy. Je zde velký, a ne vždy využitý prostor pro propagaci nových směrů, postupů a technologií.

Často se praxe na univerzitách omezuje pouze na splnění zákonných povinností bez rozvoje dalšího přesahu s potenciálním cílem omezit či smysluplně využít odpady vyprodukované na půdě univerzit, resp. v rámci jejich kampusů a kolejí. Potenciál kolejí všeobecně nebývá plně využit. Rozdíly v možnostech nakládání s odpadem v rámci jednotlivých univerzit nejsou velké, viditelné jsou de facto pouze v oblasti bioodpadů, kdy některé kampusy nemají možnost kompostování a bioodpady jsou sváženy v rámci svozu separovaného odpadu firmou. Samostatnou kapitolu mohou tvořit odpady z gastroprovozů.

Doporučené úvodní konkrétní kroky:

- zjistit aktuální nákladovost za univerzitu
- zjistit reálné množství jednotlivých druhů odpadů s členěním na jednotlivé součásti
- identifikovat sezónní výkyvy v produkci odpadů na úrovni jednotlivých součástí
- brát v potaz specifika jednotlivých fakult a provozů, nákladovost po součástech
- zjistit umístění a stav odpadových nádob u jednotlivých součástí univerzity a jejich vzdálenost
- identifikovat způsob informování a edukace akademické obce o vhodném odpadním chování (komunikované informace, komunikační kanály, frekvence informování, participativní přístup)
- pravidelné revize smluv a harmonogramů svozu odpadů (rozdíly léto/zima, semestr/zkouškové)
- revize stavu a umístění košů na směsný a separovaný odpad v rámci budov, zjistit místa s vyšším pohybem osob
- dotaz na optimalizaci na jednotlivých součástech a vyhodnocení
- zajistit participativní přístup k nastavení odpadového hospodářství (např. vypisováním studentských či zaměstnaneckých mikroprojektů)
- řešerše možností v oblasti nakládání s odpady v místě/městě univerzity
- řešerše možností využití aktuálních dotací
- analyzovat životní cyklus produktů používaných na *univerzitě*

- zapojit se do sdílení dobré praxe mezi univerzitami a institucemi s úspěšnými strategiemi odpadového hospodářství
- identifikovat technologie pro monitorování a řízení nakládání s odpady
- analyzovat možnosti zapojení do místních, lokálních, regionálních či celostátních iniciativ spojených s odpadovým hospodářstvím

5. Rozpory mezi SDGs a provozními aspekty tematické oblasti Odpady, prevence vzniku a recyklace

Je pravděpodobné, že v této oblasti neexistují významné rozpory mezi provozními aspekty plynoucími z implementace strategie na univerzitní úrovni a cíli SDGs. Je nicméně evidentní, že existují naopak neopomenutelné synergie v mnoha oblastech, ne-li ve všech. Tyto jsou obecně naznačené v kapitole 9, a poté v jednotlivých dílčích generických strategiích.

6. Vize strategie *univerzity*

Vize této dílčí strategie by se měly v první řadě opírat o platnou legislativu České republiky, nicméně ta slouží jako základní dokument. Univerzita jako nositel vzdělanosti a nových myšlenek by měla být nejen v činnostech v oblasti prevence vzniku odpadů a nakládání s nimi lídrem, který funguje nad rámec povinnosti. Vizí *univerzity* by mělo být bezodpadové hospodářství, resp. naprosto minimální produkce zbytkového směsného odpadu s nulovým obsahem recyklovatelných nebo znovuvyužitelných složek.

Vzdělávání: Posílení občanského uvědomění udržitelného rozvoje, využití třetí role *univerzity*. Důležitou rolí *univerzity*, je umožnit studujícím učit se o udržitelnosti a konkrétně prevenci vzniku odpadu interdisciplinárním způsobem a s ohledem na zaměření studia či kurzů ČŽV a pravidelných školení, tj. hovoříme o integraci této problematiky do základních činností univerzity v případě, že je uvedené navíc propojeno s výzkumem.

Výzkum: Propojení s důležitými sociálními otázkami. Sdílení úspěšných výsledků, aby napomohly vzdělávání široké veřejnosti, etický a ekologický způsob provádění výzkumu, výzkumná témata související s cíli udržitelného rozvoje a související činnosti v souladu s politikou prevence vzniku odpadu a recyklace.

Provoz: Dosažení co nejnižší stopy v provozu *univerzity*. Podpora udržitelnosti prostřednictvím snižováním ekologické stopy při chodu budov, laboratoří a zadáváním odpovědných zakázek, zejména ve vztahu ke snižování obalového a jednorázového materiálu. Nastavení takových provozních standardů a podmínek, které jsou v souladu s vizí snižování množství odpadů jako celku a umožňujících jejich co nejefektivnější další využití.

Komunita: Umožnění studujícím a zaměstnancům jednat o dílčích cílech prevence vzniku odpadu, spolurozhodovat o procesech, účastnit se jich. *Univerzita* by měla za účelem udržitelnosti vytvářet komunitu prostřednictvím studentských skupin, mimoškolních aktivit a zapojení zaměstnanců.

Správa a řízení: Udržitelnost musí být brána jako priorita organizace. Jako strategická priorita vyžaduje zavedení nových organizačních struktur a sledování pokroku. Musí být jasně daná struktura se zapojením profesionálů, nejen v oblasti odpadového hospodářství. Vytvoření stabilního interdisciplinárního týmu je potom nutností.

7. Dlouhodobé cíle strategie v oblasti Odpadů, prevence jejich vzniku a recyklace – čeho chceme dosáhnout do roku 2030

Prioritou je optimalizace chování a výstupů s vlivem na udržitelnost rozvoje *univerzity* tak, aby byly plněny Cíle udržitelného rozvoje definované OSN (SDGs) a přiblížení se uhlíkové neutralitě podle závazků Zelené dohody pro Evropu v souladu se Strategickým rámcem ČR 2030.

Základním dlouhodobým cílem *univerzity* v oblasti odpadů je konkrétně kontinuální snižování produkce směsného komunálního odpadu postupně až k nulovým hodnotám, zvyšování podílu separovaného odpadu v souladu s cíli Plánu odpadového hospodářství ČR a zejména celková minimalizace produkce jakéhokoliv odpadu cestou prevence jeho vzniku. V této souvislosti je více než vhodné navázat stabilní spolupráci s municipalitou, jejíž je *Univerzita* součástí, a hledat možnosti pro koordinaci v nastavení systému odpadového hospodářství.

Dlouhodobé cíle v oblasti odpadů jsou výše popsané jako kontinuální snižování množství směsného odpadu až k nule a zvyšování podílu tříděných složek. Aby takové cíle byly funkční je nutné je mít měřitelné, jako například:

- Směsný odpad tvoří maximálně 10 % celkového množství produkováných odpadů do roku 2030,
- od roku 2026 nepůjde žádný odpad k likvidaci na skládky odpadu,
- do roku 2030 každoročně snížíme celkovou produkci odpadu na studenta o 10 %
- atd.

Plnění cílů s sebou nese i určitá rizika, na která je třeba brát zřetel již při plánování vzniku strategie. Rizika jsou stručně uvedena na konci kapitoly a jejich konkrétní rozpracování souvisí na podmínkách každé univerzity.

Věda a výzkum:

Chceme dosáhnout rozvinutého interdisciplinárního dialogu a případně výzkumu mezi přírodními a společenskými vědami, který přispěje k identifikaci a následně širší implementaci nových možností a řešení pro prevenci vzniku odpadu a celkově udržitelný rozvoj a jehož aktivity budou prezentovány směrem k veřejnosti.

- možné indikátory: počty vědeckých výstupů výzkumného směru zaměřeného na udržitelný rozvoj, počty podaných a řešených projektů zaměřených na udržitelný rozvoj

Vzdělávání:

Chceme dosáhnout systematictějšího začlenění širšího tématu odpadového hospodářství a udržitelného rozvoje do stávajících studijních programů a vytvoření nabídky vzdělávání v této oblasti prostřednictvím dalších aktivit (letních škol, stáží, programů celoživotního vzdělávání apod.). Zásadním je zakomponování principu hierarchie nakládání s odpady a představení udržitelnosti jako životního stylu.

Chceme dosáhnout vytvořeného systému nabídky dalšího vzdělávání v oblasti odpadové problematiky a celkově problematiky udržitelného rozvoje pro zaměstnance a zaměstnankyně *Univerzity* dle jejich pracovních pozic (akademičtí, vědecko-výzkumní a administrativní pracovníci a pracovníci, management apod.).

- možné indikátory: počty nabízených předmětů zaměřených na udržitelný rozvoj v bakalářských a magisterských studijních programech a počty zapsaných studujících, počty nabízených programů v rámci CŽV a počty jejich účastníků

Řízení:

Chceme dosáhnout systematizace a posílení profesionalizace v činnostech spjatých s nakládáním s odpady a zejména prevencí jejich vzniku např. v rámci odpovědného nakupování.

Chceme dosáhnout vybudované funkční organizační struktury s adekvátním a motivovaným personálním zázemím pro podporu a prosazování všech témat udržitelného rozvoje na *Univerzitě*.

Chceme dosáhnout existence fungujících a smysluplných procesů a doporučení pro podporu udržitelnosti jednotlivých aktivit ve smyslu omezování vzniku odpadu, případně jeho využití.

- možné indikátory: pravidelná zpráva o udržitelném rozvoji *Univerzity*, umístění v UI GreenMetric World University Ranking

Infrastruktura:

Chceme dosáhnout snížení uhlíkové stopy všech univerzitních součástí a dosažení uhlíkové neutrality cestou nastavení a podpory mechanismů, které v důsledku povedou ke snížení celkové spotřeby a efektivnímu využívání obnovitelných zdrojů (podpora cirkulární ekonomiky, principy green office, optimalizace nakládání s odpadem, re-use pointy, organizace SWAP akcí apod.).

- možné indikátory: úspěšné začlenění příkladů dobré praxe

Dialog a vnější vztahy:

Chceme dosáhnout širokého zapojení studujících, zaměstnanců a zájemců z řad veřejnosti do udržitelných aktivit a aktivit směřujících k posílení komunity a sledujících hlavní myšlenku – odpad a prevence jeho vzniku, případně recyklace.

Chceme podpořit vznik studentského spolku, který bude napojen na aktivity Pracovní skupiny pro společenskou odpovědnost a udržitelnost Univerzity a bude jednou z cest realizace cílových činností, zejména směrem k zapojení studujících.

Chceme pokračovat v rozsáhlé spolupráci v oblasti celého udržitelného rozvoje s univerzitami v rámci ČR i v zahraničí a aktivní účasti na společných projektech v této oblasti.

Chceme rozšiřovat a podporovat spolupráce s dalšími organizacemi, místní samosprávou a dalšími relevantními aktéry soukromého i veřejného sektoru působícími v oblasti odpadového hospodářství (např. i cestou tvorby registru poptávky/nabídky tematicky zaměřených závěrečných prací studentů).

Chceme pravidelně popularizovat téma prevence vzniku odpadu a udržitelného rozvoje na *Univerzitě* i ve společnosti, a to cestou sociálních sítí, médií a PR komunikace.

- možné indikátory: počet organizovaných veřejných akcí s důrazem na udržitelný rozvoj v jejich obsahu (např. Den udržitelnosti, swap událost), počet veřejných akcí zaměřených na udržitelný rozvoj se zapojením *Univerzity*, počet podpořených studentských spolků, souhrn popularizačních aktivit za časové období

Nakládání s odpady:

V rámci hierarchie nakládání s odpady chceme jako *Univerzita* dosáhnout níže uvedených konkrétních cílů. Rozdělení úrovní odpovídá hierarchii odpadového hospodářství, přičemž likvidace odpadů by měla tvořit do budoucna naprosto minoritní část celé problematiky.

Celá strategie by měla vycházet z detailní odpadové analýzy (viz výše), která identifikuje seznam významných složek komunálního odpadu (z univerzit typicky papírové ubrousky, PET lahve, plechovky, bioodpad kompostovatelný, gastroodpad, papír atd.) a na každou tuto složku odpadu by měla být vytvořena strategie jak:

A) její produkci předejít

B) když už daný odpad vznikne, tak jak ho vytřídit k recyklaci

Po implementaci by mělo dojít k realizaci kontrolních odpadových analýz kvůli vyhodnocení úspěšnosti zavedených opatření.

- předcházení vzniku a snížení produkce - vychází z analýzy odpadu a poznání, jaké odpady tvoří součásti SKO. Cíl může být třeba nahradit papírové ubrousky sušáky a kompostovat bioodpad
- využití odpadů a obalových materiálů - bude důležitá spolupráce s třetím subjektem, univerzita sama odpad nejspíše nevyužije, pokud ano, tak v zanedbatelném množství

Níže jsou uvedené konkrétnější kroky v každém ze stupňů odpadové hierarchie.

A) Předcházení vzniku odpadů, snížení produkce odpadů

Univerzita by různými opatřeními měla aktivně snižovat svou produkci odpadu v té největší možné míře. Důraz musí být kladen na to, aby se vytvářel pouze takový odpad, který je nezbytně nutné vytvářet. Hlavním cílem je nevytvářet odpad, který se dá nahradit znovu použitelnými variantami jako je například sklo, či variantami bezobalovými. Snížení produkce odpadů je vůbec nejzákladnějším cílem, ke kterému obecně odpadové hospodářství směřuje. Hierarchii odpadového hospodářství a priority v ní obsažené je nutné vzít nejen jako úkol pro organizaci, ale zejména přesvědčit jednotlivce o její smysluplnosti. V kontextu SMART cílů by jako příklad šlo použít snížení produkce odpadu o určité procento, zvýšení míry recyklace, implementace nových technologií pro zpracování odpadu atd.

B) Využití odpadů a obalových materiálů

U odpadu, který se roztřídí, by měla univerzita vyvinout snahu o jeho využití nebo zhodnocení. Cíl může být podpořen externími silami v podobě firem, které odpad vykupují a následně jej zpracovávají. Díky tomuto kroku univerzita může navázat vztahy a spolupráci s okolními firmami a rovněž získat určitý finanční obnos a využít služeb kolektivních systémů. Tyto finance se následně mohou využít k další podpoře udržitelných aktivit na univerzitě. Je potřeba si též ale uvědomit, že z hlediska edukačního je nutné prosazovat myšlenky vlastních zařízení, např. univerzitní kompostárna. Druhým hlediskem je snížení nákladů (svozu bioodpadu lze ve většině případů předcházet, nákup služby lze pak chápat jako mrhání finančními prostředky). V závislosti na možnostech univerzity lze některé druhy odpadů tedy znovu využít. Některé součásti univerzity mohou ve zvýšené míře znovu využít například obalový materiál z dodávek zboží na univerzitu.

C) Třídění/recyklace

Cílem *Univerzity* musí být vytvořený jednotný systém pro třídění základních druhů odpadů – papír, plast, sklo, kovy a bioodpad. Každý objekt univerzity by měl být dostatečně vybaven příslušnými kontejnery na tříděný odpad, a to jak ve vnitřních prostorách v podobě unifikovaně označených nádob

na třídění odpadů (nejlépe v souladu s jednotným vizuálním stylem univerzity), tak v podobě velkých kontejnerů v prostorách vnějších. Zaměstnanci a studující by měli mít možnost se v této oblasti vzdělat (viz dlouhodobé cíle v oblasti vzdělávání). Každá odpadová nádoba nebo místo, kde jsou umístěny odpadkové koše by měly být vybaveny informačním bannerem nebo lépe QR kódem informujícím o druhu odpadu, který do daného koše či kontejneru patří (ideálně v českém i anglickém jazyce). Je benefitní informace podávat jednoduše, zamezit duplicitám a vizuálnímu smogu. Pro podporu plnění cílů obce, ve které se univerzita nachází, bude časem nezbytné v souladu s §20 zákona č.541/2020 Sb. organizovat školní sběry také na úrovni univerzit a zaměřit se na třídění odpadů nejen podle druhů, ale i podle materiálů.

D) Likvidace

Odpad, který se již nedá znovu využít, likviduje *Univerzita* dle platných zákonů a prováděcích vyhlášek. Univerzita musí vybudovat a bude naplňovat systém zajišťující zákonné nakládání se všemi druhy vznikajících odpadů (komunální odpad, papír, plasty, sklo, kovy, bioodpad a nebezpečné odpady). Celý systém by měl být řízen centrálně, autonomie fakult není v tomto směru vhodná. Systém nakládání s odpady by měl být podpořen řídicím aktem, pravidelně aktualizovanými prováděcími dokumenty/směrnicemi a uvedením odpovědných a výkonných rolí včetně kontaktů. Bude se tak předcházet nedorozuměním, nastaví se přehledná komunikace a rozdělení odpovědností. Také to eliminuje snahu o dosažení jednoho cíle více způsoby rozdílnými metodami a pracovníky. Celý systém musí být postupně směřován a nastaven tak, aby v souladu s platnou legislativou bylo od 1. 1. 2030 ukončeno skládkování recyklovatelných a využitelných odpadů.

- možné indikátory: evidence odpadu *Univerzity* a vyhodnocení meziročního srovnání celkového i po jednotlivých součástech, hledání trendů a jejich ukázka

Rizika plynoucí z implementace strategie

- finanční náročnost
- určitá omezení zaměstnanců
- důraz na větší edukaci pracovníků
- nutnost opakovaného a dlouhodobého působení na stakeholdery

8. Opatření k úspěšné implementaci strategie

Jednotlivé plány a opatření jsou rozděleny do kategorií shodných s výše uvedenými cíli. V rámci tvorby dílčí individuální strategie by měla proběhnout prioritizace navrhovaných akcí, iniciativ, investic apod. Nástroj k tomuto procesu lze nalézt v dokumentu Stanovení_priorit.pdf., který je součástí výstupů UNILEAD II.

Věda a výzkum:

Budeme podporovat interdisciplinární výzkum, a to zejména rozvojem dalšího výzkumného směru zaměřeného na odpadovou problematiku, resp. celkově udržitelný rozvoj. Nastavíme motivační složku pro podporu spolupráce napříč UHK.

Budeme aktivně vyhledávat a podporovat přípravu projektů a grantů zaměřených na udržitelný rozvoj a odpadové hospodářství a budeme v těchto činnostech vyhledávat spolupráci s relevantními institucemi/aktéry.

Budeme zohledňovat různé aspekty udržitelného rozvoje v oblasti vědy a výzkumu.

Vzdělávání:

Provedeme analýzu aktuálního stavu vzdělávání v oblasti udržitelného rozvoje a odpadové problematiky na jednotlivých fakultách *Univerzity*.

Připravíme návrhy na začlenění a posílení tématu do stávajících bakalářských a magisterských studijních programů a připravíme nabídku programů zaměřených na udržitelný rozvoj v rámci ČŽV, včetně programů pro další vzdělávání zaměstnanců *Univerzity*.

Podpoříme účast ve studentských soutěžích závěrečných prací zaměřených na udržitelná témata a odpadovou problematiku (např. Czech Envi Thesis).

V rámci pravidelně organizovaných letních škol pro zahraniční zájemce doporučíme v souladu s aktuálním tematickým zaměřením školy implementaci témat udržitelného rozvoje.

Řízení:

Posílíme odborné a organizační personální zajištění aktivit v dotčené oblasti.

Využijeme stávající a nastavíme nové komunikační kanály pro realizaci a podporu toku relevantních informací na *Univerzitě* (identifikace s problematikou) i směrem ven (zlepšení dobrého jména, inspirace pro pozitivní společenskou změnu).

V úzké spolupráci pracovní skupiny a vedení univerzity budeme průběžně mapovat stav odpadového hospodářství na *Univerzitě* a na základě zjištění pak implementovat opatření posilující řešení této problematiky.

Budeme přijímat doporučení pro zohledňování udržitelnosti a prevence vzniku odpadu v činnostech *Univerzity* (např. pro zajišťování občerstvení na akce apod.)

Infrastruktura:

Zajistíme pravidelný odpadový audit.

Zmapujeme tok odpadů na *Univerzitě* a na základě zjištění navrhne procesy pro předcházení vzniku odpadu a jeho další efektivnější zpracování.

Budeme usilovat o rozšíření zařízení na filtrovanou vodu na všech součástech univerzity, včetně kolejí a omezení nápojových automatů a prodeje nápojů do jednorázových obalů.

Budeme centrálně omezovat prodej potravin v jednorázových obalech a obalech z tzv. bioplastů, podpoříme vznik systému vratných obalů a nádobí.

Provedeme šetření ohledně využití bioodpadů v rámci kampusu *Univerzity*.

V souladu s principy green office budeme motivovat zaměstnance k pozitivní změně v rámci kanceláří, budeme vyhledávat a podporovat možnosti externích tematických školení pro zaměstnankyně a zaměstnance v relevantních tématech.

Dialog a vnější vztahy:

Budeme pořádat nebo se podílet na realizaci volnočasových akcí zaměřených tematicky na oblast udržitelného rozvoje a prevence vzniku odpadu a jeho využití (Den udržitelnosti, workshopy, zapojení do celostátních či celoevropských akcí typu Uklidíme Česko apod.).

Budeme aktivně podporovat omezování jednorázových obalů během akcí *Univerzity* i při jejím běžném provozu.

V rámci nabídky propagačních předmětů *Univerzity* a všech jejích součástí podpoříme a budeme vyhledávat možnosti volby ekologických nebo lokálních zdrojů těchto předmětů s minimální odpadovou stopou.

Budeme aktivně vyhledávat možnosti zapojení *Univerzity* do univerzitních aliancí nebo uskupení v ČR i mimo ni, jejichž tématem bude společenská odpovědnost a udržitelný rozvoj obecně.

Budeme aktivně oslovovat s nabídkou spolupráce relevantní externí partnery (státní správa, kraj, firmy a instituce).

Budeme pravidelně prezentovat a popularizovat relevantní výsledky vědy, výzkumu i běžného provozu na *Univerzitě* (pomocí PR aktivit, na sociálních sítích, webu, pořádáním akcí apod.).

Podpoříme vznik a činnost studentského spolku zaměřeného na aktivity týkající se oblasti udržitelného rozvoje.

Nakládání s odpady

a) Předcházení vzniku odpadů, snížení produkce odpadů

Pravidelně budeme seznamovat zaměstnance i studenty s aktuální produkcí odpadu na univerzitě a analýzou jeho složení za účelem plnění cílů omezení vzniku odpadu. Na základě průběžných místních analýz navrheme opatření k předcházení vzniku odpadu na konkrétní součásti *Univerzity*.

Zpracujeme realizovatelné plány na omezení produkce odpadů s ohledem na specifika jednotlivých součástí univerzity.

- plastová jednorázová láhev = záměna za svoji, kterou si budeme nosit opakovaně
- plastové jednorázové krabičky na oběd = záměna za krabičky své, které si budeme nosit opakovaně
- podpora organizace bezodpadových a nízkoodpadových akcí univerzity (konference, setkání, reklamní předměty)
- nahrazení papírových ručníků elektrickými vysoušeči rukou
- centrální tisk a jeho nastavení (oboustrannost, úspora toneru apod.)
- vytvoření např. online bazaru na intranetu univerzity by mohlo umožnit převádění majetku (nábytku, přístrojů apod.) z pracoviště, kde se stal nadbytečným na pracoviště, kde jej poptávají
- podpora omezení umístění košů na směsný odpad v kancelářích a přednáškových prostorech

b) Využití odpadů a obalových materiálů

Provedeme základní analýzu vzniklého odpadu a jeho materiálového složení, analýzu budeme dle potřeby opakovat.

Identifikujeme možnosti využití obalového materiálu, případně i jiného vzniklého odpadu na univerzitě, připravíme podmínky pro navázání spolupráce v rámci kolektivních systémů, kdy je možné i vyzvednutí většího množství elektroodpadu přímo z požadovaného místa (Rema, Asekol, Elektrowin, Ekolamp, Ecobat apod.)

Vyhodnotíme možnosti spojení s firmami, které vykupují odpad k následnému zpracování.

Zhodnotíme možnosti využití bioodpadu.

Zvážíme využití gastroodpadu, pokud je to relevantní. Pro provoz vlastního zařízení je nutné uvažovat minimální potřebnou produkci, aby byl proces funkční a ekonomicky smysluplný, případně se spojit s dalšími gastroprovozy v blízkém okolí.

c) Třídění/recyklace

Provedeme analýzu míst vhodných pro rozmístění košů na tříděný odpad v jednotlivých budovách (dotazníkové šetření mezi uživateli budovy – studenty, zaměstnanci, osobní rozhovory se správci budov, analýza dle typu a charakteru budovy – administrativní, s laboratořemi, výukové prostory).

Provedeme optimalizaci rozmístění košů na tříděný odpad (umístění na nejvíce frekventovaná místa/křižovatky v budově a zřízení jednoho hlavního třídícího centra, podobné rozmístění košů na všech budovách univerzity, jednotný vizuální styl).

Zařadíme školení o vhodných odpadových praktikách, obdobně jako u bezpečnosti práce, budeme provádět pravidelnou edukaci zaměstnanců i studentů o tom, proč odpad třídit a jak odpad třídit (přednášky odborníků z praxe, univerzitního ekologa, práce studentských zainteresovaných spolků, začlenění přednášek do výuky).

Vytvoříme webové stránky nebo aplikace, kde budou srozumitelně dvojjazyčně popsány druhy odpadů, co do nádob patří a nepatří, přehledné plánky s umístěním košů.

Připravíme propagační kampaň o třídění odpadu (možno opakovaně, upoutání pozornosti a přitáhnutí zájmu o třídění odpadů u studentů a zaměstnanců, formou moderních komunikačních metod a marketingových nástrojů).

Zavedeme participační prvky, dáme zaměstnancům a studujícím prostor pro vyjádření, hledání lepších řešení a návrhů realizace.

Průběžně budeme kontrolovat plnění předchozích bodů, zhodnocení konkrétních dopadů (nejlépe ve vyčíslitelné formě) a prezentovat návrhy zlepšení a nová doporučení.

d) likvidace

Zmapujeme podrobně produkci odpadů a porovnáme mezi sebou jednotlivé součásti univerzity.

Vybudujeme systém nakládání s odpady ve smyslu efektivního systému, který bude podněcovat lepší třídění, případně i redukci produkce odpadů.

Zajistíme vhodné podmínky pro shromáždění a předání odpadů.

Budeme shromažďovat informace o produkci odpadů v návaznosti na platnou legislativu.

Budeme pravidelně vyhodnocovat produkci odpadů a jeho interpretaci, hledání místních dobrých příkladů, vzájemné učení, srovnání.

9. Překryvy s ostatními oblastmi spadajícími pod problematiku udržitelnosti VŠ

Oblast odpadů, prevence jejich vzniku a recyklace má vazbu na další níže uvedené oblasti a je vhodné problematiku odpadů s těmito oblastmi provázat, resp. iniciovat diskusi v těchto oblastech při plánování realizace strategie udržitelného rozvoje *Univerzity*.

- **udržitelná IT infrastruktura** – plánování pořízování vybavení s ohledem na jeho předpokládanou životnost a frekvenci využití, důraz na opravitelnost, dostupnost náhradních součástí a omezení jednorázových řešení, monitorování životního cyklu IT infrastruktury, udržitelnost provozu zařízení, správná recyklace
- **odpovědné nakupování** – důraz na pořízování věcí a služeb, které s sebou nesou minimální množství odpadu, ekologické obaly a způsoby dopravy, upřednostnění celkových dodávek objednávek místo expedice po jednotlivých kusech, sdružování nákupů, celkově důsledné dodržování prvků zelených veřejných zakázek, upřednostnění dodavatele v regionu – u odpovědného nakupování myslet nicméně na riziko neshody u nakupování z grantových prostředků apod.
- **stravování** – problematika nakládání s bioodpady a gastroodpady, využívání znovupoužitelných vratných obalů na suroviny (např. vratné bedýnky) či na odnos jídel s sebou ze stravovacích zařízení (např. vlastní nádoby strážníků, REkrabičky a REkelímky či vlastní systém), omezení nápojových a jídelních automatů
- **marketing a komunikace** – klíčové pro propagaci tématu a komunikaci celé oblasti vně i uvnitř *univerzity*, zásadní vliv při identifikaci informačních cest, role v motivaci, tvorba jednotné infografiky; podíl na řešení tématu pořízováním udržitelných reklamních předmětů
- **zelená výstavba** – rozmyšlený plán nakládání se vzniklými stavebními odpady, minimalizace jejich vzniku a upřednostnění využití na místě, pokud lze, rozdělení dle materiálového složení, možnosti obchodování s určitými druhy odpadu
- **strategie** – klíčová oblast pro tvorbu kvalitních univerzitních dokumentů, příprava a řízení celého procesu implementace problematiky, zásadní pro nastavení funkční organizační struktury
- **voda a biodiverzita** – možnost využití šedé odpadní vody, využití kompostování a zpracovaného bioodpadu při úpravách zeleně

10. Orientační checklist pro tvorbu individuální strategie

Otázky ohledně principů tvorby strategie

Čerpá tato dílčí individuální strategie z příslušné dílčí generické? Případně, nečerpá-li dílčí individuální strategie z příslušné dílčí generické strategie, existuje pro to důvod (např. existuje řešení lepší pro daný individuální kontext, než nabízí jakákoliv varianta vytvořených dílčích generických strategií)?

Komentář: Dílčí individuální strategie by měly být založeny na dílčích generických strategiích a existuje-li více variant dílčích generických strategií, měla by být vybrána ta varianta, která nejlépe odpovídá podmínkám dané konkrétní univerzity. Případně by měly existovat racionální důvody pro nevyužití žádné z navržených dílčích generických strategií.

Je tato dílčí individuální strategie v souladu s ostatními strategickými dokumenty univerzity, resp. fakulty (např. hlavním strategickým záměrem a s plány realizace na jednotlivé roky)?

Komentář: Pokud je odpověď „ne“, je třeba rozhodnout, zda iniciovat proces úpravy stávajících strategických dokumentů, modifikovat dílčí individuální strategii tak, aby byla v souladu s ostatními strategickými dokumenty, popř. zda modifikovat obojí. Otevřít prostor pro jednání v rámci kterého bude tato otázka rozhodnuta.

Byly při tvorbě této dílčí individuální strategie ověřeny její vazby a překryvy s ostatními existujícími (popř. připravovanými) dílčími individuálními strategiemi?

Komentář: Je možné, že dílčí strategie pro určitou oblast se v určitých svých bodech bude s velkou pravděpodobností překrývat se strategií pro jinou věcnou oblast. Je třeba zajistit, aby daná problematika byla řešena pouze v jedné dílčí strategii a tím zabránit rozporům mezi dílčími strategiemi. Pokud je překryv nevyhnutelný pak dbát na konzistenci a pokud ani to není možné zcela zajistit, pak vyřešit prioritizaci s ohledem na misi a vizi univerzity (nejvyšší strategické dokumenty).

Identifikuje tato dílčí individuální strategie potenciální očekávatelné tenze mezi strategií udržitelnosti a ostatními strategickými cíli (např. snižování uhlíkové stopy vs. nutnost zajistit viditelnost univerzity účastí na konferencích apod.)? Navrhuje možná řešení?

Komentář: Plnění cílů SDGs může v některých případech kolidovat s dalšími významnými strategickými cíli Univerzity (příklady: cíle v oblasti „viditelnosti“ univerzity ve světě vědy, tj. mj. účast na konferencích a s tím spojené cestování, cíle v oblasti internacionalizace apod.). Z tohoto hlediska je nutné otevírat prostor pro diskusi stakeholderů a směřovat k hledání řešení, která umožní plnění cílů SDGs tak, aby nebyla ohrožena udržitelnost samotné univerzity a byly naplněny její hlavní strategické cíle.

Obsahuje tato dílčí individuální strategie odhad nákladů spojených s navrhovanými strategickými opatřeními či alespoň upozorňuje na nutnost takového odhadu?

Komentář: V tomto se bude přístup jednotlivých univerzit asi velmi lišit. Není obvyklé, aby „velká“ strategie šla do detailu jako je odhad nákladů jednotlivých strategických opatření. Nicméně na úrovni dílčích individuálních strategií (či v komentáři k nim) je vhodné takovýto odhad realizovat, aby bylo zřejmé, že nejde jen o nerealistická přání. Další zpřesnění pravděpodobně nastane v rámci plánů realizace strategického záměru univerzity na jednotlivé roky.

Čerpá tato dílčí individuální strategie ze sad doporučení připravených v rámci UNILEAD I. a UNILEAD II.?

Byli tvůrci této dílčí individuální strategie seznámeni s “Doporučeními k řešení problematiky strategie, struktur a partnerství pro udržitelnost” vytvořenými v rámci UNILEAD I. a jejich aktualizacemi a doplněními připravenými v rámci UNILEAD II.?

Komentář: V rámci UNILEAD I. byla vytvořena sada doporučení k tvorbě strategií. Tato sada byla dále aktualizována a doplněna v rámci UNILEAD II. Je vhodné, aby tvůrci dílčích individuálních strategií byli s těmito doporučeními obeznámeni a zohlednili je při tvorbě strategie.

Je tato dílčí individuální strategie psána inkluzivně a genderově neutrálně?

Byla při psaní této dílčí individuální strategie zohledněna pravidla pro problematiku užívání genderově senzitivního jazyka platná na dané univerzitě (existují-li)?

Otázky ohledně strukturních prvků dílčí strategie

Je určen rozsah působnosti této dílčí individuální strategie (kampus univerzity, popř. ambice ovlivňovat i chování aktérů i mimo prostředí univerzity)?

Jsou explicitně identifikovány SDGs, ke kterým se daná dílčí individuální strategie vztahuje?

Jsou v této dílčí individuální strategii vymezeny potřebné prvky organizační struktury potřebné pro realizaci strategie?

Jsou v této dílčí individuální strategii vymezeny další prerekvizity nutné k realizaci strategie (např. odhodlání k určitému jednání, přístup k informacím a znalostem, zapojení poradenské organizace)?

Jsou v této dílčí individuální strategii identifikováni klíčoví stakeholderi, jejich hlavní očekávání a jejich potenciální klíčový přínos pro realizaci strategie? Byla tato zjištění vhodně zohledněna při přípravě strategie?

Komentář: toto je současně princip ve smyslu skutečnosti, že zájmy a potenciální přínosy stakeholderů by měly být zohledňovány při tvorbě strategie. Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že plnění cílů SDGs je významné, tj. i kdyby např. výchozím přáním stakeholderů bylo zvyšovat variabilitu a množství veškerých nabízených balených nápojů v menze, strategie by spíše měla vybízet ke zvyšování podílu čepovaných nealkoholických nápojů a v případě balených nápojů klást důraz na využití recyklovatelných či biologicky odbouratelných obalů.

Je v této dílčí individuální strategii řešeno, jakou intenzitu a formu by mělo mít zapojení jednotlivých skupin stakeholderů?

Komentář: např. pouze zohlednění dané skupiny stakeholderů tak, jak její potřeby a zájmy vnímá tvůrce strategie, oslovení a aktivizace stakeholderů pomocí dotazníků, oslovení a aktivizace stakeholderů pomocí workshopů, oslovení a aktivizace stakeholderů pomocí vzdělávacích akcí a vzdělávacích nástrojů (včetně e-learningu), oslovení a aktivizace stakeholderů pomocí tzv. focus groups.

Je v této dílčí individuální strategii navržen průzkum aktuálního stavu v dané předmětné oblasti?

Jsou v této dílčí individuální strategii identifikovány významné prvky okolí, které mohou tvořit příležitosti či hrozby pro navrženou strategii?

Komentář: zde se prvky okolí rozumí zejména existující strategické dokumenty obecnější platnosti či existující mikro a makro trendy, které je vhodné zohlednit.

Jsou v této dílčí individuální strategii stanoveny cíle pro danou předmětnou oblast a je poukázáno na případná rizika, která v souvislosti s danými cíli existují a navrženy cesty řízení těchto rizik?

Jsou v této dílčí individuální strategii uvedeny aktivity, změny, projekty a investice, které jsou nutné k dosažení konkrétních navržených cílů?

Bylo v této dílčí individuální strategii využito vhodných nástrojů pro stanovení prioritizace aktivit (akcí, projektů)?

Komentář: doporučený nástroj prioritizace viz Stanovení_priorit.pdf

Zvažuje tato dílčí individuální strategie dostatečnost vnitřních kapacit pro tvorbu a implementaci dílčí individuální strategie?

Jsou v této dílčí individuální strategii stanovena vhodná měřítka výkonnosti v oblasti plnění stanovených cílů a mají tato měřítka vlastnosti doporučená v dílčí generické strategii?

Je v této dílčí individuální strategii řešena problematika odpovědného nakupování v dané předmětné oblasti (popř. je uveden odkaz na existující principy odpovědného nakupování existující v samostatném dokumentu)?